

САМОСТІЙНА РОБОТА З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВО»

Шановні студенти!

Навчаючись дистанційно, вам слід виконати завдання, передбачені програмою. Вони систематизовані за темами.

Відповідно встановлено такі дедлайни:

- теми 1–6 до 3 квітня;*
- теми 7–11 до 24 квітня;*
- теми 12–14 до 15 травня;*

Файли із виконаними завданнями називайте за такою схемою: «БЗ_СРС_Прізвище_Курс_Теми» (наприклад: «БЗ_СРС_Денис_2_Теми 1–6») і надсилайте на адресу: ola.antonyk@gmail.com

Завдання на зразок «законспектувати...» опрацьовуємо у такий спосіб: копіюємо першоджерело і вибираємо найголовніше, виокремивши іншим кольором, чи підкресливши. Можна також копіювати лише найважливіші фрагменти, а другорядне перефразувати і скорочувати. Охочі можуть обрати не конспект, а тезовий план.

Бережіть себе, залишайтеся вдома і працюйте!!! Успіхів!

Тема 1. «Бібліотекознавство» як одна з професійно-орієнтованих дисциплін навчального плану

Виявити і охарактеризувати Інтернет-ресурси (не менше двадцяти), які присвячені бібліотекознавству і бібліотечній діяльності. Для цього необхідно заповнити таблицю, наведену нижче.

Таблиця 3

Інтернет-ресурси з бібліотекознавства

Назва ресурсу	Вид	Режим доступу	Загальна характеристика змісту	Основні рубрики
1. Публічна бібліотека об'єднаної територіальної громади	Блог Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого	http://oth.nplu.org/	Містить інформацію про діяльність публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах, надання консультативної і методичної допомоги органам місцевого самоврядування і бібліотекарям в організації роботи публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах	– Головна – Нормативно-правова база (закони України, постанови КМУ, накази ЦОВВ, інші нормативно-правові акти) – Області – Статистика (перелік бібліотек в об'єднаних територіальних громадах) – Про блог
...	...	...	...	...
...	...	...	...	...

Тема 2. Бібліотекознавство як наука

Дати визначення усіх відомих вам функціональних, інтегративних та інших наукових дисциплін, з яких складається бібліотекознавство або з якими воно взаємодіє. Для цього оформіть таблицю за зразком, наведеним нижче.

Таблиця 4

Наукові дисципліни, з яких складається бібліотекознавство і з якими взаємодіє

Назва дисципліни	Визначення	Джерело
Книгознавство	1. Комплекс наук про книгу та книжкову справу. 2. Теоретична дисципліна про книгу і книжкову справу, синонім поняття бібліологія. Вивчає книгу як предмет матеріальної культури, її основні елементи, типологію, розкриває функції книги; подає визначення книгознавства як теоретичної науки, його об'єкт, предмет, структуру, розкриває книгознавчі методи досліджень, зв'язки зі спорідненими дисциплінами тощо.	Українська бібліотечна енциклопедія. — Режим доступу: http://ube.nlu.org.ua
Бібліотечна психологія (БП)	Міждисциплінарний розділ бібліотекознавства, що формується на основі його синтезу з психологією. Предмет БП — психологічні аспекти професійної бібліотечної і читацької діяльності, психологія її суб'єктів (бібліотекарів і користувачів). Мета БП — оптимізувати і гуманізувати обслуговування користувачів бібліотеки	Библиотечная энциклопедия. — Москва : Пашков дом, 2007. — С. 178
...	...	...

Тема 3. Основні етапи розвитку бібліотекознавства як науки

1. Укласти хронологічну таблицю, присвячену діяльності одного з українських бібліотекознавців, ім'я якого згадано в статті, Олексія Онищенка «Бібліотекознавство» в «Енциклопедії сучасної України» (дод. А)¹.

Зразок

Хавкіна Любов Борисівна (1871–1949) — бібліотекознавець, бібліограф, перекладач. Досліджувала загальнотеоретичні проблеми бібліотекознавства, розробляла конкретні питання типології бібліотек, їх функції, перспектив розвитку, підготовки бібліотечних кадрів, історії й технології бібліотечної справи тощо.

- 12.04.1871 Народилася у Харкові в родині лікаря
- 1888 Закінчила Харківську жіночу гімназію
- 1888–1890 Викладач недільної школи Христини Алчевської
- 1890–1916 Співробітниця Харківської громадської бібліотеки
- 1891–1920 Член Харківського товариства розповсюдження грамотності серед народу, працювала в комітеті зі створення першої безплатної читальні: добирала і опрацьовувала книги, брала участь у складанні першого каталогу читальні
- 1893 Завершила навчання у музичному училищі з атестатом першого ступеня за спеціальністю «Теорія музики»
- 1898–1901 Вивчала бібліотекознавство в Берлінському університеті
- 1904 Розробила проект бібліотечної освіти (передбачав спершу організацію курсів, а згодом — спеціалізованого закладу)
- 1906 Опублікувала підручник «Бібліотеки, їх організація і техніка»
- 1911 Вперше надруковано «Керівництво для невеликих бібліотек» (шість перевидань)
- 1913 Вийшов друком «Короткий нарис діяльності Харківської громадської бібліотеки за 25 років»
- 1913–1917 Очоловила бібліотечні курси при Московському міському народному університеті ім. А. Л. Шанявського
- 1914 Виїхала до США, де навчалась на літніх курсах у Вищій бібліотечній школі у м. Олені
- 1916–1921 Голова правління Російського бібліотечного товариства
- 1916 Підготувала до друку «Авторські таблиці Кетера в переробці для російських бібліотек»
- 1918 Опублікувала працю «Книга і бібліотека»

---

¹ Допоможе: Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. – 1941 р.) : матеріали до біобібліографічного словника / авт.-уклад. Л.В. Гарбар ; ред. кол.: Г.В. Боряк, Л.А. Дубровіна (голова), В.І. Попик та ін. Київ, 2017. 616 с. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_mi/cgiirbis_64.exe?&I21DBN=FCTG&P21DBN=FCTG&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF&&S21STR=EIF0000083%2Epdf

- 1920–1928 Керівник Науково-дослідного кабінету бібліотекознавства в Москві (від 1924 року — Інститут бібліотекознавства)
- 1928 Вийшла на пенсію
- 1931 Оpubліковано «Тризначні авторські таблиці Кеттера»
- 1939–1943 Працювала над книгою «Зведені каталоги (істико-теоретичний аспект)», за яку їй присуджено ступінь доктора педагогічних наук
- Після війни працювала над «Словником бібліотечно-бібліографічних термінів» російською, англійською, німецькою та французькою мовами
- 02.06.1949 Померла у Москві.

Джерела:

1. Савченко С. С. Подвижниця бібліотечної справи : до 140-річчя від дня народження Л. Б. Хавкіної (1871–1949) / С. С. Савченко // Календар знаменних і пам'ятних дат. — Київ : Книжкова Палата України, 2011. — С. 34–41.

2. Перепеча А. Визначний бібліотекознавець України Любов Борисівна Хавкіна / А. Перепеча // Шкільна бібліотека. — 2007. — № 7. — С. 2–5.

3. Хавкіна Любов Борисівна // Історія української бібліотечної справи в іменах (кінець XIX ст. — 1941 р.) : матеріали до біобібліогр. словника / авт.-уклад. Л. В. Гарбар ; Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського, Ін-т рукопису. — Київ, 2017. — С. 473–474.

Тема 4. Бібліотечна термінологія

1. Укласти анотований бібліографічний список друкованих і електронних словників, довідників, енциклопедій, які містять тлумачення бібліотечних термінів. Список повинен складатися з 10 позицій і може відображати і українські, і закордонні видання.

Зразок

Інформаційні ресурси : словник законодавчої та стандартизованої термінології / Нац. акад. пед. наук України, Держ. наук. пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [уклад.: П. І. Рогова та ін.]. — Київ : Нілан-ЛТД, 2012. — 283 с.

У словнику представлено поняття та терміни, уніфіковані в Законах України, міждержавних і державних стандартах з інформаційної, бібліотечної, видавничої, архівної справи і суміжних галузей. Обсяг словника — понад 1700 термінів із визначеннями, що становлять систематизований виклад термінології, вживаної у сфері інформаційних ресурсів.

Розрахований на працівників бібліотек та інших інформаційних установ, науково-педагогічних і наукових працівників, докторантів, аспірантів, студентів вищих навчальних закладів і коледжів.

2. Сформувати перелік національних стандартів України серії «Інформація та документація», що унормовують термінологію. Список чинних стандартів з довідково-інформаційної, бібліотечної і

видавничої справи, які оприлюдено на сайті «Бібліотечному фахівцю». Режим доступу: <http://profy.nlu.org.ua/articles.php?lng=uk&pg=84>.

Тема 5. Методологія бібліотекознавства

Законспектувати наукові статті:

1. *Воскобойнікова-Гузева О.* Методологія бібліотекознавчих досліджень: новітні підходи / О. Воскобойнікова-Гузева // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2015. — Вип. 42. — С. 7–20.

2. *Воскобойнікова-Гузева О. В.* Розвиток методології бібліотекознавчих досліджень: традиції та новації / О. В. Воскобойнікова-Гузева // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. — 2017. — № 3. — С. 26–31.

3. *Кобелев О. М.* Методологія сучасного бібліотекознавства: стан та напрями розвитку / О. М. Кобелев // Вісник Харківської державної академії культури. — 2017. — Вип. 50. — С. 88–100.

Тема 6. Бібліотека як соціальний інститут

Законспектувати наукові статті:

1. *Гранчак Т.* Сучасні підходи до вивчення бібліотеки як соціального інституту / Т. Гранчак // Бібліотечний вісник. — 2012. — № 5. — С. 20–26.

2. *Жукова В.* Трансформація бібліотеки в інфраструктурі глобального інформаційного суспільства / В. Жукова // Бібліотечний вісник. — 2014. — № 3. — С. 3–7.

3. *Матвійчук О. Є.* Бібліотека як соціокультурний інститут: освітньо-виховна місія / О. Є. Матвійчук // Вісник Національного авіаційного університету. Серія : Філософія. Культурологія. — 2010. — № 2. — С. 155–160.

Тема 7. Бібліотека як структурно-функціональна система

1. Накреслити схему, яка відобразатиме структурно-функціональну модель бібліотеки.

2. Законспектувати статтю Тетяни Новальської «Типологія читачів» з «Української бібліотечної енциклопедії».

3. Підготувати мультимедійну презентацію про екстер'єр сучасних бібліотек на основі публікації

Грисюк М. П. Образне рішення екстер'ер бібліотек / М. П. Грисюк // Містобудування та територіальне планування. — 2011. — Вип. 40 (1). — С. 327–335.

Тема 8. Бібліотека як технологічна система

1. Законспектувати наукову статтю:

Бірюкова Т. Структурно-діяльнісна модель бібліотеки як документно-комунікаційного інституту / Т. Бірюкова // Вісник Книжкової палати. — 2013. — № 9. — С. 23–24.

Тема 9. Класифікація і типологізація бібліотек

1. Виписати визначення основних типів і видів бібліотек, зафіксованих у Держстандарті України «Бібліотечно-інформаційна діяльність».

2. Дати типологічну характеристику двом різним бібліотекам і визначити їхню типо-видову приналежність на основі вказаних ознак (критеріїв) класифікації.

Таблиця 5

Класифікація бібліотек за різними ознаками

Ознака класифікації	Назва першої бібліотеки	Назва другої бібліотеки
Соціальне призначення		
Характер інформаційних потреб		
Галузева приналежність		
Засновники		
Форма власності		
Юридичний статус		
Науковий статус		
Адміністративно-територіальний поділ		
Зона обслуговування		
Зміст документів у фонді		
Форма документів		
Обсяг фонду		
Вік користувачів		
Психофізіологічні можливості користувачів		
Кількість користувачів		
...		

Тема 10. Бібліотечна система України

1. Законспектувати розділ «Бібліотечна система України» Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (дод. Б).

2. Ознайомитись з «Аналізом статистичних показників діяльності публічних бібліотек України...» за попередній рік, представлених на сайті науково-методичного відділу Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого (рубрика «Статистична аналітика»). Сформулювати десять пунктів, які відобразатимуть основні тенденції (і позитивні, і негативні) у розвитку бібліотечної справи України.

3. Законспектувати Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні» (дод. В).

4. Укласти тезовий план «Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року “Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України”» (дод. Г).

Тема 11. Управління бібліотечною справою в Україні

1. Законспектувати розділи «Державна політика в галузі бібліотечної справи» і «Управління бібліотечною справою» Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (дод. Б).

2. Відобразити у таблиці три програми і проекти, які реалізує Українська бібліотечна асоціація. Для цього слід скористатися відповідною рубрикою на веб-сайті асоціації, доступною за адресою: <https://ula.org.ua/255-programi-proekti>.

Таблиця 6

Проекти Української бібліотечної асоціації

Назва програми або проекту	Термін реалізації	Співорганізатори	Мета і завдання проекту
1. ...			
2. ...			
3. ...			

3. Заповнити таблицю на основі «Переліку закладів культури базової мережі загальнодержавного рівня», затвердженого наказом Міністерства культури України від 17 червня 2016 року. Вони доступні за адресою: <http://mincult.kmu.gov.ua>. У графі «Бібліотеки» навести приклади відповідних установ.

Таблиця 7

Бібліотеки України і їх відомча приналежність

Засновники бібліотек	Кількість бібліотек	Назви бібліотек
Міністерство культури України		
Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України		
Національна академія наук України		
Національна академія педагогічних наук України		
Міністерство охорони здоров'я України		
Національна академія аграрних наук України		
Міністерство економічного розвитку та торгівлі України		
...		

Тема 12. Бібліотечне фондознавство. Документний фонд бібліотеки

1. Опрацювати «Інструкцію з обліку документів, що знаходяться в бібліотечних фондах», затверджену Наказом Міністерства культури і туризму України від 3 квітня 2007 року. Вписати назви документів, які заповнюються для обліку книг, брошур, аркушевих та інших видань, що знаходяться в бібліотечних фондах.

Таблиця 8

Документи, які використовують для обліку бібліотечного фонду

Об'єкти обліку фонду	Форми ведення обліку	
	сумарного	індивідуального
Книги, брошури		
Аркушеві видання		
Журнальні видання		
Газетні видання		
Аудіовізуальні документи		

2. Охарактеризувати зазначені у таблиці вимоги до обліку документного фонду бібліотеки.

Таблиця 9

Основні вимоги до обліку бібліотечного фонду

Вимоги до обліку фонду	Загальна характеристика
1. Повнота і достовірність	
2. Обов'язковість	
3. Точність, ретельність	
4. Документаційне оформлення	
5. Надійність і сумісність	
6. Оперативність і своєчасність	
7. Неперервність	
8. Уніфікація і стабільність облікових одиниць	

3. Опрацювавши «Порядок використання документів через обмінні бібліотечні фонди», затверджений Наказом Міністерства культури України від 29 грудня 2017 року, визначити зміст поняття «обмінний фонд» і заповнити схеми:

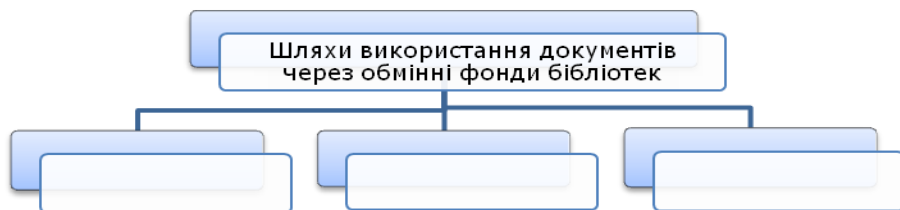

Рис. 1. Використання документів через обмінні бібліотечні фонди

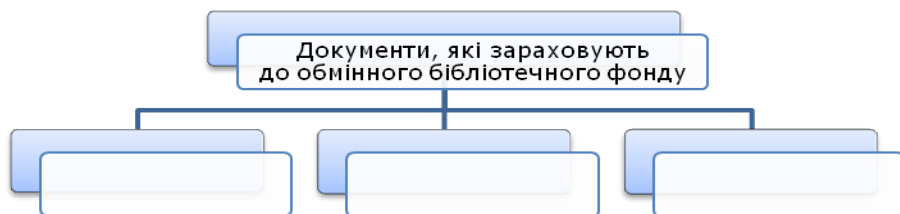

Рис. 2. Групи документів, які зараховують до обмінних бібліотечних фондів

4. На основі Закону України «Про обов’язковий примірник документів» заповнити таблицю, яка відобразатиме установи-державачі різних видів документів.

Таблиця 10

Установи, які отримують обов’язків примірник документів різних видів

Вид обов’язкового безоплатного примірника	Установи-отримувачі
Видання	
Видання, виготовлені на відповідній території	
Патентні документи	
Аудіо-, візуальна, аудіовізуальна продукція	
Нормативно-правові акти у сфері стандартизації, метрології та сертифікації	
Видання, аудіопродукція, аудіовізуальний твір з аудіодискрипцією та інші документи для сліпих	
Малотиражні документи (до 100 примірників)	
Диски для лазерних систем зчитування із записом на них інформації	
Нормативно-правові акти, довідкові, історичні та наукові видання у сфері правознавства	

5. Охарактеризувати основні процеси і підпроцеси зберігання документів у бібліотечних фондах

Таблиця 11

Процеси, що забезпечують зберігання документів у бібліотечних фондах

Процеси/підпроцеси зберігання документів у фондах	Загальна характеристика
1. Консервація документів	
1) дотримання режимів зберігання документів	
– температурно-вологісний	
– світловий	
– санітарно-гігієнічний	
2) стабілізація	
3) реставрація	
2. Захист документів від розкрадання і псування	
3. Пожежна безпека	

Тема 13. Бібліотечне каталогознавство. Бібліотечні каталоги

1. Виписати визначення понять, зафіксованих у рубриках «Бібліотечні каталоги» і «Бібліографічні картотеки» Держстандарту України «Бібліотечно-інформаційна діяльність».

2. У вигляді схеми зобразити систему каталогів і бібліотек Львівської національної наукової бібліотеки імені Василя Стефаника, Херсонської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олесь Гончара або іншої наукової бібліотеки.

Тема 14. Бібліотечне обслуговування. Бібліотечне читачезнавство

1. Виписати визначення понять, зафіксованих у підрозділі «Інформаційне обслуговування користувачів бібліотеки» Державному стандарті України «Бібліотечно-інформаційна діяльність».

2. Законспектувати «Типові правила користування бібліотеками в Україні», затверджені Наказом Міністерства культури і мистецтв України від 19 квітня 2017 року (дод. Д), а також розділи «Обов'язки та права бібліотек» і «Права та обов'язки громадян, підприємств, установ і організацій на бібліотечне обслуговування» Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (дод. Б).

4. Опрацювати «Кодекс етики ІФЛА для бібліотекарів та інших інформаційних працівників» (2012) і «Кодекс етики бібліотекаря» (2013), наведені у дод. Ж і дод. З. Сформулювати на їхній основі «10 етичних заповідей бібліотекаря».